

בבית המשפט העליון
וועדת שחרורים מיוחדת

וש"מ 76/02

כבוד השופט א' א' לוי
ד"ר מרדכי ירושלמי, קרמינולוג - חבר וועדה
מר אברהם מור, עובד סוציאלי - חבר וועדה
סגן גונדר עליזה יעקב, עו"ד - חברת וועדה

בפני:

המבקש: אברושמי יונה

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

**וועדת שחרורים לפי חוק שחרור
על-תנאי ממאסר התשס"א 2001-**

תאריך הישיבה: י"א בניסן תשס"ב (24.3.02)

בשם המבקש: עו"ד אבי עמירם; עו"ד דנה אלקלעי-חדד

בשם המשיבה: עו"ד גנית גדוה-קרני

החלטה

השופט א' א' לוי:

1. בחודש פברואר 1983 נערכה עצרת של מפגינים מול משרד ראש הממשלה בירושלים. בתום העצרת, ובעוד הקהל מתפזר, הוטל לעבר רחבת ההתכנסות רימון-יד אשר התפוצץ וגרם למותו של אמיל גרינצווייג ז"ל, ולפציעתם של 9 אנשים נוספים. יונה אברושמי (להלן - האסיר) הובא לדין כמבצעו של המעשה, ובית המשפט המחוזי בירושלים הרשיעו, ברוב דעות, בעבירות רצח וניסיון לרצח, וגזר לו מאסר עולם. ערעורו של האסיר לבית המשפט העליון נדחה, והחל מיום 23.2.1984 הוא נושא בעונש אשר הושת עליו.

בתאריך 22.2.95 קצב נשיא המדינה את עונשו של האסיר והעמידו על 27 שנים, ובתאריך 22.6.2002 עתיד האסיר לסיים לשאת ב-2/3 מתקופת מאסרו. משקרב מועד השחרור המנהלי (6.1.2000), ביקש האסיר, מכוח סעיף 5 לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א 2001- (להלן - החוק), לשחררו על תנאי.

2. עד לכניסתו של החוק האמור לתוקף (ביום י"ז בטבת תשס"ב - 1.1.2002), ההלכה הנוהגת היתה שעל ועדת השחרורים לתת את דעתה על שני שיקולים: הסכנה הצפויה לציבור אם האסיר ישוחרר, והסיכוי

לשיקומו. לצורך ההכרעה בשאלות אלו נהגה הוועדה לבחון את עברו הפלילי של האסיר, טיבן של העבירות בגינן נאסר, נסיבות ביצוען, התנהגותו בכלא, תוכניות שיקום, ועוד שיקולים מסוג זה (בג"ץ 3959/99, התנעה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת השחרורים, פד"י נג(3), 721, 740; בג"ץ 1920/00, ת"כ זהבה גלאון נ' ועדת השחרורים ואח', פד"י נד(2), 313; בג"ץ 89/01, הוועד הציבורי נגד עיניים נ' ועדת השחרורים, פד"י נה(2), 838).

באשר לשאלת מהותה של מסוכנות האסיר אותה אמורה הוועדה לבחון, הביע כב' השופט זמיר את דעתו ברע"ב 1948/96, היועץ המשפטי לממשלה נ' אלבה, דינים עליון, כרך מג, 461, בזו הלשון:

"לפי ההלכה הקיימת ברור כי בפני ועדת השחרורים עומדת שאלה עכשווית. היא אינה אמורה לשאול אם האסיר היה מסוכן לציבור שעה שנדון למאסר, והיא אינה מוסמכת למנוע את השחרור המוקדם שלו כעונש על המעשה שבגינן נדון למאסר. השאלה הנכונה שבפני ועדת השחרורים היא, אם עכשיו, לאחר שהאסיר ריצה שני שלישים מעונש המאסר, עודנו מהווה סכנה ממשית לציבור. התפקיד של ועדת השחרורים איננו, אם כן, ענישתי אלא מניעתי. כדי למלא תפקיד זה רשאית הוועדה לסמוך על כל מידע שעומד במבחן הראייה המינהלית, לרבות מידע חסוי. מידע עדכני, המתייחס למעשיו, כוונותיו, נטיותיו או קשריו של האסיר בתקופת מאסרו, הינו בעל משקל רב. אולם מידע עדכני אינו תכלית לעצמה. התכלית היא לברר היטב אם האסיר מסוכן לציבור ולהגן על הציבור מפני הסכנה".

3. חוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א 2001-, קלט לתוכו את מרביתן של ההלכות אשר נפסקו על ידי בית המשפט העליון בתחום זה של תפקיד וועדת השחרורים ושיקוליה. מכוח סעיף 33 של החוק הוקמה "ועדת שחרורים מיוחדת", ובסעיף 5 לחוק נקבע, כי וועדה זו רשאית לשחרר על-תנאי אסיר עולם שעונשו נקצב, ושנשא לפחות שני שלישים מהתקופה שנקצבה, מנשיאה ביתרת תקופת מאסרו. אך לכך נקבע סייג, ובלשון החוק:

"לא תשחרר ועדת השחרורים המיוחדת אסיר עולם כאמור אלא אם כן שוכנעה כי האסיר ראוי לשחרור וכי שחרורו אינו מסכן את שלום הציבור".

בסעיף 9 לחוק מנה המחוקק אמות מידה על פיהן תבחן הוועדה את שאלת השחרור, ובין אלה נמנים: הסיכון הצפוי משחרורו של האסיר לשלום הציבור, מהות העבירה בגינה הוא נושא במאסר ונסיבות ביצועה, הרשעות קודמות או נוספות של האסיר, והתנהגותו בכלא. כמו כן אמורה הוועדה לתת את דעתה לחוות דעת של גורמים מקצועיים כמו שירות בתי הסוהר, הרשות לשיקום האסיר, ושירות המבחן. בצד כל אלה מצווה הוועדה לתת את דעתה גם לנסיבותיו האישיות של האסיר, לרבות גילו ומצבו המשפחתי, ואם חל באסיר מה

שהוגדר בסעיף 10(ב) כ"שינוי בולט וממשי מבחינת הבנת חומרת מעשיו ומבחינת מוכנותו להשתלב בחברה ולתרום לה".

3. חומרתן של העבירות אותן ביצע האסיר הינה מופלגת. בשמו של מניע שזכה לתואר המפוקפק "אידיאולוגי-פוליטי", קיפד האסיר את פתיל חייו של אדם צעיר וגרם לפציעתם של אחרים. מי שכך נהג, מעיד על עצמו כי טמונה בו סכנה לציבור, ואין מדובר בסכנה ערטילאית, אלא כזו שהוכח, ובנסיבות טרגיות, שהיא מוחשית ביותר. הפן האחר של הסוגיה העומדת לדין בפנינו היא, כמובן, העובדה שהאסיר, בן 47 כיום, משלם את מחיר מעשיו מזה כ-18 שנים, במהלכן שהה מאחורי סורג ובריח, והשאלה בה נדרשת הכרעתנו היא אם הגיעה העת ונוצרו הנסיבות לשחררו על-תנאי.

4. באת-כוחו של היועץ המשפטי, עו"ד ג' גדות-כרמי, אשר טענה בפנינו בטוב טעם, התנגדה לשחררו של האסיר, ואלה היו טעמיה:

(א) האסיר ביצע את המעשים בהם הורשע על רקע משטמה קשה לתנועת "שלום עכשיו" ולחבריה, ועל פי השקפתנו אותה עת, פגיעה בקורבנותיו היתה מותרת.

(ב) לאסיר הרשעות רבות, חלקן בוצעו במהלך מאסרו הנוכחי.

(ג) התנהגותו של האסיר בבית הסוהר היתה שלילית, ולשיאה הגיעה בשנת 1992 כאשר האסיר דקר שני סוהרים.

(ד) שחרורו של האסיר יפגע בתחושת הצדק של הציבור.

(ה) לא חל באסיר שינוי בולט וממשי מבחינת הבנת חומרת מעשיו, ומבחינת מוכנותו להשתלב בחברה ולתרום לה.

מנגד, הדגיש בא-כוחו של האסיר, עו"ד א' עמירם, כי הטענה בדבר מסוכנותו של שולחו אין לה על מה שתסמוך. לטענתו, עבר האסיר תהליך ממושך אשר בסופו, ועל דעת הגורמים המוסמכים בשרות בתי הסוהר, נמצא ראוי להשתלב בתהליך שיקום, ומזה תקופה ניכרת הוא מועסק במפעלים שונים מחוץ לכלא, וב-6 החודשים הוא אף שוהה בהוסטל הנמצא במחנה "מעשיהו". עו"ד עמירם הוסיף והדגיש את חרטת שולחו על

המעשה שביצע והתוצאות הקשות שנגרמו בעטיו, והוא ביקש לאפשר לאסיר להשתחרר על מנת לנסות לשקם את חייו במסגרת הקהילה לאחר שנים ממושכות בהן היה כלוא.

5. בבואנו לשקול את בקשת האסיר, משכה את תשומת לבנו העובדה שגם לפני שהחל לשאת במאסר הנוכחי, הוא כבר צבר הרשעות רבות לחובתו, מרביתן בעבירות רכוש, אך גם מעבירות סמים ואלימות לא משך את ידו. בגין כך הוא נשא, בשנת 1979, בעונש מאסר, אך כפי שהמציאות מלמדת, הוא לא למד את הלקח הנדרש, וחזרתו לחיי פשע, הייתה מלווה הפעם בתוצאה שאין קשה ממנה. לא זו אף זו, גם לאחר שהחל לשאת בעונש הנוכחי, הורשע האסיר בעבירות נוספות, ועל אחת מהן (דקירתם של שני סוהרים) הוא נדון, בחודש אוקטובר 1994, לשנת מאסר שמחציתה מצטברת לעונש המאסר נשוא הדיון, כך שבסך הכל על האסיר לשאת ב-27 וחצי שנות מאסר.

לחובת האסיר נרשמו במשך השנים גם עבירות משמעת לא מעטות, אך כאן המקום להדגיש, כי מרביתן של עבירות אלו, כמו גם העבירות מהתחום הפלילי, בוצעו לפני שנים לא מעטות, ולמען הדיוק בתחילת שנות ה-90. מכאן, שבצד השיקולים לחומרה, התרשמנו שבהתנהגותו של האסיר חלה רגיעה ניכרת, והדבר מצא את ביטויו גם בחוות הדעת שהונחו בפנינו, מהן עולה כי כיום התנהגותו תקינה. זאת ועוד, הוא נמצא מתאים להשתלב בתהליך שיקום, וכאמור, למעלה משנה הוא מועסק בעבודת-כפיים מחוץ לכלא (אישורים על כך הוצגו בפנינו), ולפני 6 חודשים החל להתגורר בהוסטל, שם הפיקוח עליו מינימלי, וחרף זאת לא נמצא כי מעד. עובדות אחרונות אלו חשובות בעינינו, הואיל והן מלמדות כי גם על דעתם של הגורמים המקצועיים, ובראשם שירות בתי הסוהר, כליאתו של האסיר אינה עוד תרופתו היחידה. אדרבא, נראה כי הליכי השיקום הניבו פירות, עד שהגורמים המקצועיים הגיעו למסקנה כי סכנתו של האסיר, גם אם לא התבטלה כליל, היא פחתה במידה ניכרת. לו המצב היה שונה, מותר להניח שאותם גורמים (שירות הביטחון הכללי, המשטרה ושירות בתי הסוהר), לא היו נותנים את הסכמתם לכך שהאסיר יהלך כמעט-חופשי, והיו מונעים מהקהילה סכנה.

6. לסיכום, לאחר שנתנו את דעתנו לטענותיהם של באי-כוח הצדדים והאסיר, ולאחר שעיינו במסמכים הרבים שהונחו על שולחנו, הגענו למסקנה שנוצרו הנסיבות להן כיוון המחוקק המאפשרות את שחרורו של האסיר על תנאי. עם זאת סברנו, שלפחות בתקופה הקרובה נכון יהיה לקיים מעקב אחר התנהגות האסיר ועל קליטתו מחוץ לכלא, ולצורך כך החלטנו להשתמש בשירותיה של הרשות לשיקום האסיר, אשר טרחה והכינה תכנית למשך שנה, שיש בה כדי להקל על קליטתו של האסיר במסגרת בהקהילה, מחד, ולצמצם את סכנתו, אם זו עדיין קיימת, למינימום, מאידך.

לפיכך, ומכוח סמכותנו על פי סעיף 5 לחוק, אנו מורים על שחרורו של האסיר על-תנאי, ובלבד

שימלא אחר כל אלה:

(א) האסיר לא יעבור במשך תקופת התנאי כהגדרתה בסעיף 13(א) לחוק, עבירת עוון או פשע

נוספת.

(ב) האסיר יגיע למפגשים פרטניים עם עובדת סוציאלית בלשכת אחווה בתל-אביב, לשם ליווי תהליך

השתלבותו בקהילה, הכוונתו ומיצוי זכויותיו. תדירות המפגשים תקבע בהתאם לצרכיו של האסיר, ולא תפחת מאחת לשבועיים.

(ג) האסיר יעבוד עם שחרורו במפעל דפוס "חיש" ברמלה. שינוי במקום התעסוקה ייעשה בהתאם

לאמור בסעיף 3(ג) של התכנית שגיבשה הרשות לשיקום האסיר.

(ד) בשעות הערב יהיה רשאי האסיר להשתתף, לפי בקשתו, בשיעורי תורה, ובלבד שבמהלך 6

החודשים שתחילת מנינם ביום השחרור, יהיה עליו לשהות בביתו בין השעות 24:00 ועד 06:00 של יום המחרת.

(ה) במהלך תקופת התנאי, יתייצב האסיר, אחת לחודש, בפני השוטר הממונה על תחנת המשטרה

הקרובה לו ביותר, ויודיע לו ולמנהל בית הסוהר, בהקדם האפשרי, על כל שינוי שחל במקום מגוריו.

(ו) בתקופת התנאי לא יצא האסיר מהארץ, אלא אם קיבל את אישור הועדה לכך.

הרשות לשיקום האסיר תגיש לוועדה דו"ח על התנהגות האסיר אחת ל-6 חודשים, ובדו"ח השני

מתבקשת הרשות לחוות את דעתה על הצורך להאריך את התכנית שעובדה עבור האסיר לתקופה נוספת.

ניתנה היום, י"א בניסן התשס"ב (24.3.2002).

ש ו פ ט חבר וועדה חבר וועדה חברת וועדה

נוסח זה כפוף לשינויי עריכה וניסוח.
רשם

בבית המשפט העליון פועל מרכז מידע, טל' 02-6750444

בית המשפט פתוח להערות והצעות: pniot@supreme.court.gov.il המושפט אתר באינטרנט: www.court.gov.il